

27.4.2018

Ulkoministeriö
kirjaamo.um@formin.fi
katja.fokin@formin.fi

ASIA Lausunto Ulkoministeriölle YK:n vammaisoikeussopimusta koskevasta 1. määräaikaisraportista

VIITE HEL7M0743-12

Invalidiliitto ry kiittää Ulkoministeriötä kutsusta 17.4.2018 järjestettyyn kuulemistilaisuuteen ja lausuntopyyntöä. Invalidiliitto edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Liitto edustaa 146 jäsenyhdistyksensä kautta 30 000 fyysisesti vammaista ja toimintaesteistä suomalaista.

Yleistä

Ulkoministeriön maaraportti pohjautuu lähinnä kansallisen lakiperustaisen säädöstason arviointiin suhteessa YK:n vammaissopimuksen eri artiklojen sisältämiin ihmisoikeuksiin. Samalla maaraportissa kuvataan pääasiassa tilastotietoja asiakkaiden määristä yhteiskunnan eri palveluissa ja erilaisia hankkeita nimetään. Oikeuskäytäntöä on maaraportissa varsin niukasti. Koska yhdenvertaisuuslaki on osa YK:n vammaissopimuksen toimeenpanoa, niin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan linjaratkaisujen tiivistelmiä olisi syytä nostaa esiin systemaattisesti kunkin yksittäisen artiklan kohdalla kuten esimerkiksi raportin kohdassa 507. on kirjattu (29. artikla: Osallistuminen poliittiseen ja julkiseen elämään).

Invalidiliitto huomauttaa, että lakia alemmanasteisilla viranomais määräyksillä (mm. Trafi, josta tarkemmin) ja kuntien lainsoveltamisohjeilla on tosiasiasa vaikutusta vammaisten ihmisten arkielämään. Siksi erityisesti on syytä kuvata raportissa käytäntöjä ja arvioida miten vammaisten henkilöiden oikeuksiin pääsy on toteutunut. Erityisesti vaikeimmin vammaiset henkilöt ovat riippuvaisia kuntien järjestämistä vammaispalveluista, joissa on ilmennyt ongelmia niin määrän kuin saatavuuden suhteen. Mikäli vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia sosiaalipalveluja, niin hänen itsenäinen elämä ja osallisuus ei toteudu YK:n vammaissopimuksessa tarkoitetulla tavalla. Sosiaalipalveluista on oikeus saa kirjallinen hallintokelpoinen päätös, mutta oikeuden saatavuus voi viedä kauan aikaa

[Invalidiliitto ry / Invalidförbundet rf // Finnish association of people with physical disabilities](#)
[Mannerheimintie 107 / Mannerheimvägen 107, FIN-00280 Helsinki / Helsingfors, Finland](#)
puh. / tel. +358 9 613191, faksi / telefax +358 9 146 1443, www.invalidiliitto.fi

27.4.2018

(*justice delayed, justice denied*), jopa vuosia. Terveydenhuollon palveluista ei puolestaan ole muutoksenhakumahdollisuutta, koska toimialan on tulkittu oleva tosiasiallista suorittavaa hallintoa. Tällöin oikeusturvakeinoina ovat asiakkaalla vain kantelu- tai muistutustyyppiset keinot laillisuusvalvoijille. Kansallisten oikeusturvakeinojen ja oikeuden saatavuuden kysymyksiä tulisi pohtia sekä artiklan 5 yhdenvertaisuuteen sisältyvän tehokkaan oikeussuojan vaatimuksen ja artiklan 13 oikeussuojajärjestelmän saavutettavuuden osioissa.

Ulkoministeriön maaraportissa kansallisen lainsäädännön kautta operoidaan varsin usein terveydentilalla vammaisuuden lisäksi, vaikka vammaisuus ja sairaus ovat eri asioita eivätkä välttämättä liity mitenkään toisiinsa. Liikkumisesteinen voi liikuntavammasta huolimatta olla perusterve tai hänellä voi olla ohimenevä sairaus, kuten esimerkiksi nuha ja kuumeilua. Siksi maininnat esimerkiksi kohdassa 206. mielentilatutkimuksesta tai mielenterveyslaista kohdissa 204 - 207 ovat hieman kyseenalaisia ja tarpeettomia, koska lääketieteellisten selvitysten perusteella mieli voi sairastua jättämättä kuitenkaan pysyvää haittaa. Maaraportissa siten rinnastetaan varsin herkästi terveydentilaan ja vammaisuuteen liittyvä lainsäädäntö.

Koska maaraportin merkkimäärä on rajattu, on ymmärrettävää, ettei oikeuskäytäntöä tai eduskunnan oikeusasiamiehen laillisuusvalvojakäytäntöä pystytä kuvaamaan vastaavasti. Ihmisten terveydentilaa koskevan lainsäädännön kuvaaminen tarvitsisi tuekseen juurikin lain soveltamiskäytäntöä jolloin selviää, millä tavoin se liittyy vammaisten henkilöiden oikeuksien toteuttamiseen. Vammaispalvelulaki, Kelan vammaiseturudet ja kuntoutus sekä terveydenhuollon apuvälineet ovat sellaisia säädöksiä, jotka on syytä eritellä tarkemmin, kuten maaraportissa tehdään.

Yksityiskohtaiset kannanotot

Invalidiliiton yksityiskohtaiset kannanotot kuhunkin artiklaan on viety suoraan maaraportin asianomaisiin kohtiin reunamerkintöinä.

INVALIDILIITTO RY

Petri Pohjonen
Pääjohtaja

Laura Andersson
Yhteiskuntasuhdejohtaja

Lisätietoja antaa: Henrik Gustafsson, lakimies, henrik.gustafsson@invalidiliitto.fi,
puh. 044 765 0693

LIITE Sivumerkinnöillä kommentoitu CRPD raporttiluonnos maaliskuu 2018